

**Міністерство освіти і науки України Чернівецька обласна
державна адміністрація Департамент освіти і науки Інститут
післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області**

**Програма факультативного курсу для
учнів 10-11-х класів «Основи психології
та педагогіки»**

Укладачі: Романовська Д.Д.,
кандидат психологічних наук,
завідувач НМЦ практичної психології
та соціальної роботи Інституту
післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області **Зузак О.В.,**
методист НМЦ практичної психології
та соціальної роботи Інституту
післядипломної педагогічної освіти
Чернівецької області

Чернівці, 2019
ПРОГРАМА КУРСУ «ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ
ТА ПЕДАГОГІКИ»

Пояснювальна записка

*«Пізнай своє
призначення,
відкрий свої можливості,
передбач свою поведінку»*

*давньогрецькі мислителі часів
Платона.*

Перед сучасною українською школою постає завдання максимального розкриття й розвитку потенціалу кожної особистості, її підготовки до самовдосконалення, самовизначення та самореалізації. Важливу роль у вирішенні цього завдання відіграють знання дитини з психології та педагогіки. Педагогіка —

це наука про формування людини через процеси виховання, освіти і навчання

підростаючого покоління. А психологія — це наука про закономірності, розвиток

і форми діяльності людини, структуру психіки, особливості характеру, тобто наука про особливості функціонування та розвитку внутрішнього світу людини.

Психологічні знання необхідні для глибшого розуміння себе та інших, оптимального пристосування до змін у навколишньому середовищі. Знання психології створюють базу для самовиховання, саморозвитку, впливають на ефективність самореалізації та побудову вдалих соціальних зв'язків з оточуючими. Педагогічні знання необхідні учням старшої школи для широкої загальнокультурної підготовки в цілому, здійснення усвідомленого професійного самовизначення щодо вступу у заклади вищої освіти педагогічного спрямування.

Сьогодні психолого-педагогічна наука повинна бути звернена на особистість, на індивідуальні особливості і задатки дитини. Тому, психологія і педагогіка, є нагальною потребою сучасної школи, вона потрібна сучасному старшокласнику для підвищення рівня обізнаності, мобільності, ерудованості в царині базових шкільних предметів, підготовки до самовдосконалення, професійного самовизначення та самореалізації як майбутнього педагога або спеціаліста в системі

«людина-людина».

Концепція нової української школи актуалізувала потребу в учителях, здатних до продуктивної самореалізації, до активного особистісного та професійного саморозвитку. Саме тому в сучасній психолого-педагогічній науці

загострюється інтерес до суб'єктності людини; відбувається перегляд, переосмислення впливових факторів її розвитку й саморозвитку. Актуалізується

необхідність впровадження цілеспрямованої підготовки майбутніх педагогічних

працівників системи освіти (вчителів, практичних психологів, соціальних педагогів) у яких сформовані базові психолого-педагогічні знання, розуміння ролі особистості вчителя в освітньому процесі, установки на саморозвиток та самопобудову. Також важливим є розширення змісту суспільно-гуманітарного профілю навчання за рахунок впровадження психолого-педагогічної складової.

Авторська програма курсу «Основи психології та педагогіки» є однорічною

та призначена для учнівської молоді 15-17 років (10 або 11 клас), які навчаються

за суспільно-гуманітарним профілем, і в майбутньому планують здобувати педагогічну освіту. Програму рекомендовано до впровадження фахівцями психологічної служби в профільних закладах загальної середньої освіти.

Мета курсу: розвиток психолого-педагогічної компетентності,

інноваційного мислення та активізація механізмів саморозвитку здобувачів освіти, які мають установку на вибір педагогічної професії.

Програма курсу має такі завдання:

- ознайомити учнів з базовими поняттями, принципами психології та педагогіки, інноваційними психолого-педагогічними технологіями в новій українській школі;
- проаналізувати особливості професійної педагогічної діяльності і особистості педагогів (вчителів, практичних психологів, соціальних педагогів) як суб'єктів освітнього процесу;
- сприяти розвитку емоційного інтелекту, творчого мислення та організаційно-комунікативних здібностей учнів;
- виробити в учнів уміння та навички застосування набутих знань у практичних сферах своєї діяльності, активізувати механізми особистісного та творчого саморозвитку та стратегії самопобудови.

Інтерактивна структура програми складається з теоретичного та практичного компонентів та представлена такими формами навчальних занять як інтерактивна лекція, практичне заняття. Завершення вивчення теми пропонується

здійснити на підсумковому занятті, яке проводиться з використанням тестових

знань та рефлексивних технологій. Практична частина передбачає застосування

методів кооперативного навчання, тренінгових вправ, рольових ігор, дискусій, «мозкового штурму», підготовку та обговорення есе, доповідей на визначені теми.

Під час проведення теоретичної частини для кращого засвоєння матеріалу рекомендовано застосування практичних елементів (наприклад, діагностичне тестування, аналіз психолого-педагогічних ситуацій (кейс-метод), розв'язування

креативних задач для надання учням певних відомостей про власну особистість та

розуміння вчинків інших людей, про професійну педагогічну діяльність.

Успішність вирішення завдань організації роботи з учнями із основ психології та педагогіки значною мірою залежить від організації освітнього процесу, тому, фахівець може використовувати можливість вільно вибирати методичні шляхи й організаційні форми навчання. Викладач курсу, в рамках програми, може самостійно будувати робочий курс навчання: варіювати кількість

годин на вивчення тієї чи іншої теми, міняти послідовність вивчення тем тощо.

Курс розрахований на 36 години і складається з таких семи розділів:

- Предмет психології як науки (4 год)
- Особливості пізнавальних процесів (4 год)
- Психологія особистості (7 год)
- Психологія спілкування (7 год)
- Предмет і завдання педагогіки (4 год)
- Навчання та виховання як складові цілісного педагогічного процесу (5 год)
- Професійно-особистісні якості педагогічного працівника (5 год)

Прослухавши курс, учні повинні знати:

- завдання і предмет психологічної та педагогічної наук;
- психологічні особливості особистості;
- рушійні сили психічного розвитку особистості;
- вікові психологічні особливості дітей різного віку;
- параметричні показники аналізу групових процесів, групову динаміку;
- психологію навчання та виховання дітей та підлітків;
- ознайомитися з психолого-педагогічною діяльністю та професійно-

важливими якостями педагогічних працівників.

У результаті вивчення курсу учні повинні вміти:

- розкривати зміст основних психологічних та педагогічних понять, давати їм визначення;

- розрізняти типи темпераменту характерологічні особливості;
- проводити аналіз процесу становлення Я-концепції, розвитку

міжособистісної взаємодії;

- аналізувати динаміку психічного розвитку дитини в онтогенезі;
- аналізувати психологічну структуру педагогічної діяльності;
- визначати зв'язки між рівнем інтелектуального і особистісного розвитку

учня та формами і методами впливу на його навчання та виховання;

- вирізняти інноваційні техніки педагогічного впливу.

Програма забезпечує внесок у розвиток ключових компетентностей здобувачів освіти, відповідно до Державного стандарту, та може мати місце у наскрізній лінії освітньої програми «Здоров'я і безпека».

СТРУКТУРА ТА ОБСЯГ КУРСУ «ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ» (36 год) 10-11 класи

Форма заняття

Розділи/Теми Кількість

годин **I. Предмет психології як науки (4 год)** Лекція Предмет і завдання психології, її місце в системі

наук

1

Практичне Методи дослідження психології 1 Лекція Галузі психології.
Загальна психологія. Вікова психологія. Педагогічна психологія.
Соціальна психологія

1

Контроль знань

Підсумкове заняття. Представлення результатів одного з методів психологічного дослідження

1

II. Особливості пізнавальних процесів (4 год) Інтерактивна лекція

Психологія сприймання. Типи сприйняття інформації

1

Лекція Пам'ять, мислення, увага, уява як психологічні процеси в умовах діяльності особистості

1

Практичне Креативне мислення. Мислення «поза коробкою». Розв'язування психолого-педагогічних задач.

1

Контроль знань

Підсумкове заняття. Представлення досвіду нестандартного вирішення завдання, алгоритму розвитку креативного мислення.

1

III. Психологія особистості (7 год) Інтерактивна лекція

Індивід. Індивідуальність. Особистість. 1

Практичне Характер і темперамент людини. Методи вивчення особливостей темпераменту.

1

Інтерактивна лекція

Задатки та здібності. Структура здібностей. 1

Інтерактивна лекція

Структура Я-концепції. Самооцінка та рівень домагань.

1

Тренінгове заняття

Емоційно-вольові процеси психіки. Емоційний інтелект і можливості його розвитку.

1

Інтерактивна лекція

Психічні стани. 1

Контроль знань

Підсумкове заняття. Створення колажу «Мої досягнення та невдачі»

1

IV. Психологія спілкування (7 год) Інтерактивна лекція

Проблеми лідерства та керівництва. 2

2 Практичне Поняття спілкування. Вербальна і невербальна комунікації. Робота в команді Лекція Поняття конфлікт. Методики аналізу та вирішення

конфліктів.

1

Контроль знань

2

V. Предмет і завдання педагогіки (4 год) Лекція Педагогіка, її місце в системі наук. 1

Інтерактивна лекція

Підсумкове заняття. Відпрацювання технік медіації на різних етапах вирішення конфліктів.

Основні галузі педагогіки та їх завдання. 1

Лекція Онови вікової та педагогічної психології. 1

Контроль знань

Підсумкове заняття. Тестовий контроль 1

VI. Навчання та виховання як складові цілісного педагогічного процесу (5 год) Лекція Процес навчання, його особливості. Форми, методи, засоби організації навчання.

1

Інтерактивна лекція

1

Інтерактивна лекція

Мотиви навчання. Методи та прийоми розвитку мотиваційної сфери.

Сутність виховання, його мета. Завдання складових

1 виховання (морального, розумового, трудового, естетичного, фізичного). Лекція Інноваційні педагогічні технології навчання.

Концепція НУШ.

1

Контроль знань

1

VII. Професійно-особистісні якості педагогічного працівника (5 год) Інтерактивна лекція

Підсумкове заняття. Розробка та проведення міні- уроку для учнів початкової школи

1

Тренінгове заняття

Основні завдання діяльності практичного психолога, соціального педагога та вчителя початкових класів в закладі освіти. Опис особистісних та професійних якостей вчителя

2 початкових класів, практичного психолога, соціального педагога.

Практичне Роль самовиховання у розвитку особистості. Взаємозв'язок саморозвитку та самовиховання. Розвиток навичок самопрезентації.

1

Контроль знань

Підсумкове заняття. Написання есе «Які якості

1 особистості сприяють досягненню успіху».

Всього 36

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАКУЛЬТАТИВНОГО КУРСУ

Розділ 1. Предмет психології як науки (4 год)

Тема 1. Лекція «Предмет і завдання психології, її місце в системі наук».

Сучасна психологія її місце в системі наук. Предмет психологічної науки. Психічні процеси. Психічні стани. Психічні властивості. Структура психіки. Завдання психологічної науки: науково-дослідні, діагностичні, корекційні.

Тема 2. Практичне заняття «Методи дослідження психології».

Спостереження. Анкетування. Інтерв'ю. Тестування. Експеримент. Аналіз продуктів діяльності.

Тема 3. Лекція «Галузі психології. Загальна психологія. Вікова психологія. Педагогічна психологія. Соціальна психологія». Структура психологічної науки. Зв'язок психології з іншими

науками. Загальна психологія. Вікова психологія. Педагогічна психологія. Соціальна психологія *Основні поняття та ключові слова розділу: психіка, експеримент, спостереження, загальна психологія.*

Розділ 2. Особливості пізнавальних процесів (4 год)

Тема 1. Інтерактивна лекція «Психологія сприймання. Типи сприйняття інформації». Фізіологічна дія сприймання. Роль моторних компонентів у сприйманні. Загальні особливості сприймання. Класифікація та види сприймання. Індивідуальні особливості сприймання. **Тема 2. Лекція «Пам'ять, мислення, увага, уява як психологічні процеси в умовах діяльності особистості».** Процеси пам'яті. Види пам'яті. Форми та види уяви. Операції та форми мислення. Функції та види уваги. Класичні методи вивчення пізнавальних процесів. **Тема 3. Практичне заняття «Креативне мислення. Мислення «поза коробкою».** Визначення креативності та креативного мислення. Креативні особистості: природа і тестування. Техніки креативного мислення та генерування інновацій. Креативність у професійному аспекті, психологічні рецепти успіху. *Основні поняття та ключові слова розділу: сприйняття, пам'ять, мислення, увага, уява, креативне мислення.*

Розділ III. Психологія особистості (7 год) **Тема 1. Інтерактивна лекція «Ідентифікація. Індивідуальність. Особистість».** Людина, індивід, індивідуальність, особистість та їх взаємозв'язок. Структура особистості. Типологія особистостей. Особистість і суспільство. **Тема 2. Практичне заняття «Характер і темперамент людини. Методи вивчення особливостей темпераменту».** Поняття про темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Види та властивості темпераменту. Поняття про характер. Риси характеру. **Тема 3. Інтерактивна лекція «Поняття про задатки та здібності».** Види здібностей. Якісна кількісна характеристика здібностей. Здібність, обдарованість, талант. Рівні розвитку здібностей. **Тема 4. Інтерактивна**

лекція «Структура Я-концепції. Самооцінка та рівень домагань».

Свідомість. Самосвідомість. Структурні елементи «Я-концепції». Самооцінка як центральний компонент «Я-концепції». Рівень домагань та його вплив на розвиток самоповаги. Механізми психологічного захисту. **Тема 5. Тренінгове заняття «Емоційно-вольові процеси».** Емоції та почуття. Функції емоцій. Види почуттів. Розвиток волі. Вольові процеси. Історія виникнення емоційного інтелекту. Шлях до розвитку емоційного інтелекту. **Тема 6. Інтерактивна лекція «Психічні стани».** Психічні стани особистості та їх види. Стрес, настрій, афект, страх, гнів, сором, фрустрація, радість, агресія.

Основні поняття та ключові слова розділу: особистість, характер, темперамент, здібності, я-концепція, емоції, емоційний інтелект, види психічних станів.

Розділ IV. Психологія спілкування (7 год) Тема 1.

Інтерактивна лекція «Проблеми лідерства та керівництва».

Психологія груп. Типи лідерства. Стилi керівництва: авторитарний, демократичний, ліберальний. Відмінності лідера і керівника. **Тема 2.**

Практичне заняття «Поняття спілкування. Вербальна і невербальна комунікація». Поняття спілкування та його види. Функції і труднощі спілкування. Особливості ефективного спілкування. Спілкування і взаєморозуміння. Як спілкуватися приємно і результативно. Спілкування і командотворення **Тема 3. Лекція «Поняття конфлікт. Методики аналізу та вирішення конфліктів».** Види конфліктів. Динаміка конфлікту. Способи управління конфліктом. Алгоритм (методика) вирішення конфлікту. *Основні поняття та ключові слова розділу: соціальна група, соціальні взаємозв'язки, лідер, функції спілкування, конфлікт, причини конфліктів, асертивність.*

Розділ V. Предмет і завдання педагогіки (4 год) Тема 1.

Лекції «Педагогіка, її місце в системі наук». Основні завдання педагогічної науки. Основні категорії і поняття педагогіки. Джерела розвитку педагогіки. Дидактика: принципи навчання. Мета і завдання виховання. Методи науково-педагогічних досліджень. Принципи реалізації Державної національної програми освіти України. Педагогічна культура і тактика в

побудові соціальних зв'язків. **Тема 2. Інтерактивна лекція «Основні галузі педагогічної науки».**

Галузі сучасної педагогіки та їх характеристика. Структура педагогічної науки. Соціальна педагогіка. Спеціальна педагогіка. Психологія і педагогіка в повсякденному житті. **Тема 3. Лекція «Основи вікової та педагогічної психології».** Психічний розвиток і навчання. Психологія дошкільного дитинства. Загальні психологічні особливості молодших школярів. Загальні психологічні особливості підліткового віку. Соціальна ситуація особистісного зростання сучасного підлітка. *Основні поняття та ключові слова розділу: педагогіка, педагогічна культура, педагогічна тактика, освіта, навчання, виховання.*

Розділ VI. Навчання та виховання як складові цілісного педагогічного процесу (5 год) Тема 1. Лекція «Процес навчання, його особливості. Форми, методи, засоби організації навчання». Процес. Процес навчання.

Цільовий, стимулюючо-мотиваційний, оцінювальний-результативний компоненти навчання. Функції процесу навчання: освітня, виховна, розвиваюча. Типи сучасних уроків. **Тема 2. Інтерактивна лекція «Мотиви навчання. Методи та прийоми розвитку мотиваційної сфери».**

Способи формування мотивації під час навчання. Засоби формування пізнавальних інтересів. Мотиви стимулювання інтересу до вивчення предметів. Самостимулювання до вивчення предметів. **Тема 3.**

Інтерактивна лекції «Сутність виховання, його мета. Завдання складових виховання (морального, розумового, трудового, естетичного, фізичного)». Основні складові виховання. Принципи виховання. Прийоми виховання. Моральне виховання. Розумове виховання. Трудове виховання. Фізичне виховання. Естетичне виховання. Комплексний підхід до виховання. **Тема 4. Практичне заняття «Інноваційні педагогічні технології навчання. Концепція НУШ».** Технологія розвиткового навчання.(Д.Ельконін, В.Давидов). Інтерактивні технології (О.Пометун, Л. Пироженко). Проектні технології (Баханов К., Гузеєв В., Єрмаков І., Пехота О.) Технологія особистісно орієнтованого навчання (Якимська І., Савченко О., Подмазін С.) 9 ключових компонентів Нової школи.

Ключові компетентності Нової української школи. *Основні поняття та ключові слова розділу: навчання, компоненти навчання, функції навчання, інтерес, мотив, мотивація, ціль, виховання, складові виховання, інноваційні педагогічні технології, НУШ.*

Розділ ІV. Професійно-особистісні якості педагогічного працівника (5 год)

Тема 1. Інтерактивна лекція «Основні завдання діяльності практичного психолога, соціального педагога та вчителя початкових класів в закладі освіти».

Завдання психологічної служби. Напрями діяльності психологічної служби. Функціональні обов'язки практичного психолога. Функціональні обов'язки соціального педагога. Структура та завдання педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. ***Тема 2. Тренінгове заняття «Опис особистісних та професійних якостей вчителя початкових класів, практичного психолога, соціального педагога».*** Професійні та особистісні якості працівників психологічної служби. Морально- етичні принципи діяльності психолога. Тип особистості вчителя. Педагогічний імідж. Соціальна та професійна позиція. ***Тема 3. Практичне заняття «Роль самовиховання у розвитку особистості. Взаємозв'язок саморозвитку та самовиховання. Розвиток навичок самопрезентації».*** Самоактуалізація, самореалізація й самоутвердження. Мотиви самовиховання. Принципи самовиховання. Методи та прийоми самовиховання. Визначення результативності процесу виховання, самовиховання. Самовиховання: умови та етапи. Моральні правила К.Д. Ушинського, А.С. Макаренка. Приклад програми самовдосконалення юного А. М. Толстого. Практичне заняття з розвитку навичок самопрезентації. *Основні поняття та ключові слова розділу: практичний психолог, соціальний педагог, вчитель, самовиховання, самоактуалізація, самореалізація, самоутвердження.*

Критерії оцінювання учнів

Рівні Компетентії

Критерії Педагогіка Психологія

й

ивоктачо П

«1» Учень має знати визначення поняття «педагогіка» та назвати галузі педагогічної науки; володіти основними педагогічними поняттями, елементарними відомостями про концепцію сучасної освіти, знати найвідоміших педагогів, зокрема українських, їх внесок в розвиток освіти

Учень має знати визначення поняття «психологія» та назвати психологічної науки; володіти основними психологічними поняттями, елементарними відомостями про методи психологічного дослідження, знати найвідоміших науковців у галузі психології, зокрема українських, їх внесок в розвиток освіти «2» Учень має мати уявлення про особливості

педагогічної діяльності, навчальної діяльності, може назвати окремі функції педагогічної діяльності, вимоги до професії вчителя; вміти робити ситуативний вибір

Учень має мати уявлення про особистісні та професійні якості вчителя, практичного психолога, соціального педагога, які впливають на методику викладання, організацію психологічного супроводу та психологічні особливості особистості учня, які впливають на процес засвоєння та відтворення навчального матеріалу «3» Учень володіє окремими частинами навчального матеріалу з основ педагогіки: знає предмет і завдання сучасної педагогіки, має бути частково обізнаним із процесом навчання його особливостями, має визначати декілька вимог до проведення традиційного уроку, має знати визначення поняття «особистісно-зорієнтоване навчання»

Учень має бути частково обізнаним з питань загальної психології: завдань, методів сучасної психології, а також, має вміти назвати психічні процеси та психічні властивості людини, вирізняти особливості поведінки вчительсько-учнівських відносин під час навчальної діяльності та спілкування. Знає типи темпераменту взагалі, риси характеру, власні зокрема.

й

індере_C

«4» Учень обізнаний щодо основних закономірностей, принципів, методів, форм навчання та виховання; має уявлення про технологію організації учнів на навчальну (пізнавальну) діяльність. Називає основні напрямки виховання. Може

пояснити значення рушійної сили освітнього процесу. Може назвати особливості особистісно- зорієнтованого уроку.

Учень може продемонструвати психолого-педагогічне мислення у діяльності й спілкуванні. Учень може виявляти закономірності та динаміку психічного розвитку і формування особистості в онтогенезі. Має мати уявлення про змістовні відмінності понять «психічні процеси», «психічні стани», «психічні властивості». Учень вміє охарактеризувати поведінку людини в залежності від

типу темпераменту. Знає характерологічні особливості людини взагалі,

власні зокрема. «5» Учень володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий. Висловлює власні судження стосовно проблемних ситуацій, використовуючи логічні зв'язки та певні знання, отримані на уроці.

Виділяє психологічні показники особистісно-зорієнтованого уроку. Вміє назвати навчальні мотиви.

Учень застосовує особистісне вміння логічно обґрунтувати свої думки, підтверджувати їх прикладами, тощо. Учень вирізняє різновиди здібностей. При розв'язанні психолого-педагогічних ситуацій, креативних задач, застосовує певні знання, отримані на уроках.

«6» Учень може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних педагогічних параметрів, властивостей та компонентів освітнього процесу, за допомогою педагога (психолога) може аналізувати навчальний матеріал, та робити висновки щодо зовнішніх проявів особистості учня і вчителя. Учень називає завдання основних напрямків виховання. Розуміє триєдину мету проведення уроку.

Учень може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних психологічних параметрів, властивостей та компонентів особистості, за допомогою педагога (психолога), може

аналізувати навчальний матеріал, та робити висновки щодо внутрішніх проявів особистості учня і вчителя. Виявляє окремі психологічні показники проведення особистісно- зорієнтованого уроку.

й

інтатсо Д

«7» Учень здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження організації освітнього процесу. Учень грамотно застосовує

категорії аналізу; уміло використовує прийоми порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ. Розрізняє складові виховання, мотиви навчання, методи та прийоми розвитку мотиваційної сфери учнів. Володіє основними поняттями педагогічної науки на теоретичному та практичному рівнях.

Учень здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження моментів формування особистості школяра, грамотно застосовує категорії аналізу уроку; уміло використовує прийоми порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять і явищ. Знає схему психологічного аналізу уроку.

«8» Здатний визначити основні Учень вміє порівнювати, труднощі та проблеми виховання та навчання особистості. Учень вміє порівнювати, узагальнювати, методи та прийоми розвитку мотиваційної сфери учнів, самостійно застосовувати набуті знання на практиці, розуміти ефекти тої чи іншої учнівсько- педагогічної взаємодії контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом учителя (психолога).

узагальнювати, систематизувати вивчену інформацію під керівництвом педагога (психолога), в цілому самостійно застосовувати набуті психологічні знання та навички на практиці, контролювати власну діяльність, адекватно сприймати себе та оточуючих, виправляти помилки і добирати цікаві аргументи на підтвердження певних думок. Учень

здатний пояснити альтернативні погляди на розглянуту проблему, здатний здійснити логічне структурування доказів, почути різні точки зору і толерантно висловити особисту оцінку . «9» Учень вільно (самостійно) володіє загальними вимогами до підготовки та проведення уроку, знає структуру уроку; добре володіє прийомами успішного проведення уроку, вільно розв'язує психолого- педагогічні задачі, самостійно виправляє помилки і добирає аргументи на підтвердження певних думок. Вміє визначати пріоритетні напрямки виховного впливу. Учень вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу у сфері становлення особистості, розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольових станів, усвідомлює методи вікової та педагогічної психології в тому числі застосовує основні компоненти вивченого на практиці; вільно розв'язує психолого- педагогічні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

й

икоси В

«10» Учень виявляє початкові творчі та педагогічні здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, педагогічної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених педагогом (психологом). Оперує знаннями щодо основних типів та форм проведення уроків. Знає структуру проведення уроку, вміє встановлювати відповідність між структурою та типом уроку. Учень виявляє початкові творчі та психологічні здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї, інновації психолого-педагогічної науки; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених педагогом (психологом). Вміє визначати пріоритети особистісного саморозвитку, емоційного інтелекту, успішно користується психологічними знаннями у різних сферах життя. Називає психологічні механізми формування свідомості особистості школяра, Я-концепції людини. «11» Учень вільно висловлює власні думки і відчуття,

визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні явища, факти освітнього процесу, виявляючи особисту позицію щодо них. Розуміє концепцію сучасної освіти. Використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях. Вміє підібрати педагогічні розв'язки до складних життєвих ситуацій освітнього процесу. Може вести спостереження й робити аналіз уроку, застосовувати педагогічні методи, тактики.

Учень вільно висловлює власні думки і відчуття стосовно вивчених тем, самостійно оцінює різноманітні життєві явища, шкільні ситуації і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги вчителя (психолога) знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань саморозвитку. Використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, вміє підібрати психологічні розв'язки до складних життєвих ситуацій. Може здійснювати психологічний аналіз проведення уроку. «12» Учень виявляє особливі творчі та педагогічні здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили. Успішно застосовує знання курсу в усіх сферах життя, має високий рівень психолого- педагогічної культури. Проявляє активність та використовує стратегічний підхід під час виконання практичних завдань. Здійснює причинно-наслідкові зв'язки, володіє інноваційними педагогічними технологіями.

Учень виявляє особливі творчі та психологічні здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили. Вміє самостійно змотивувати себе до досягнення успіху. Володіє навичками самопрезентації. Постійно хоче знати більше ніж інші учні. Успішно застосовує знання курсу в усіх сферах життя, має високий рівень психологічної культури. Має високо розвинені комунікативні здібності, володіє навичками управління та вирішення конфліктних ситуацій. Розрізняє соціальну і професійну позиції в контексті освітнього процесу: навчального, виховного.

Використана та рекомендована література:

1. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посібник. – К.: Либідь, 2005.— 400 с.
2. Варій М. Й. Основи психології і педагогіки / М. Й. Варій, В. Л.

Ортинський. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 548 с. 3. Вовченко О.В. Про здібності людини. Талант // Позакласний час. – 2003. – №6. – С.45-47. 4. Волошина В. В., Долинська Л. В., Ставицька С. О., Темрук О. В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2005. – 280 с. 5. Воронова Т. В., Пономаренко В. С. Основи здоров'я: Підручник для 9-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Алатон, 2009. – 200 с. 6. Гін А.О. Прийоми педагогічної техніки: Вільний вибір. Відкритість. Діяльність. Зворотній зв'язок. Ідеальність: посібник для вчителів / А.О.Гін. – 2-ге вид. – доп. – Луганськ: СПД Рєзніков В.С., 2007. – 100 с. 7. Гоулман Д. Емоціональне лідерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта; [пер. с англ.] / Д. Гоулман, Р. Бояцис, Э. Макки. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 301 с. 8. Джонсон Д. В. Удосконалення вміння спілкуватись // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 6. – С. 18-35. 9. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І.М.Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с. 10. Добровольська Л.П., Яремчук СВ. Здібності як один з головних критеріїв природнього відбору// Педагогіка і психологія. – 2001. – № 2. – С.73-78. 11. Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія: вступ до спеціальності [Навчальний посібник] / Т.В.Дуткевич, О.В. Савицька. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 256 с. 12. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; [гол. ред. В.Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. 13. Зубченко О. В. Взаємозв'язок самооцінки підлітків із їх соціометричним статусом у групі однолітків // Практична психологія та соціальна робота. – 2008. – № 5. 14. Іванова О. В. Психологія: вступ до спеціальності. [текст] : навч. посіб. / О. В. Іванова, Л. М. Москалюк, С.І. Корсун. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 184 с. 15. Кириленко Т. С. Емоційні переживання в процесі самореалізації особистості / Т. С. Кириленко, І. П. Давискиба // Наука і освіта : наук.-практ. журн. Півд. наук. Центру АПН України. – 2010. – № 9. – С. 71–74. 16. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с. 17. Клепко С.Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С.Ф.Клепко. – Полтава: ПОІППО, 2006. – 328 с. : іл. – Бібліогр. 18. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / Під ред. О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.

19. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020р.) (Проект). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/gr/obg/2009/proekt2010_2020.doc.
20. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Знання-Прес, 2004. – 445 с.
21. Лещенко М. П. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: навч.-метод. побіб. – К.: АСМІ, ч. 1. – 2003. – 304 с.
22. Максименко С. Д. Психологія особистості: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Максименко С. Д., Максименко К. С., Папуча М. В. ; за ред. С. Д. Максименка. – К.: КММ, 2007. – 296 с.
23. Носенко Е. Л. Емоційна розумність як детермінанта успішності життєдіяльності людини і шляхи її операціоналізації / Е. Л. Носенко, Н. В. Коврига // Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія. – 2000. – Вип. 6. – С. 3–9.
24. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як форма прояву важливої складової особистісного потенціалу – рефлексивної свідомості / Елеонора Львівна Носенко // Вісник ДНУ. Педагогіка і психологія. – 2012. – Т. 20, №9/1. – С. 116– 123.
25. Носенко Е. Л. Особистісні фактори успішності вирішення людиною основних життєвих задач (у світлі сучасних теорій особистості) / Елеонора Львівна Носенко // Матеріали II Всеукр. психологічного конгресу, присвяченого 110 річниці від дня народження Г. С. Костюка (19-20 квіт. 2010 р.). – Т. 1. – К.: ДП «Інформ.- аналіт. агентство», 2010. – С. 273-278.
26. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. / Р.В.Павелків. – К.: Кондор, 2009. – 576с.
27. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О.І.Пометун. – К., 2007. – 144 с.
28. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію [Навч. посіб.] / Ю. О. Приходько. – 2-е вид. – К.: Каравела, 2012. – 232 с.
29. Психологія особистості: словник-довідник / [за ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко]. – Київ: Рута, 2001. – 320 с.
30. Словник-довідник з професійної педагогіки / Під ред. А. В. Семенової. – Одеса: «Пальміра», 2006. – 364 с.
31. Софій Н.З., Кузьменко В.У. Про сто і один метод активного навчання / Н.З.Софій, В.У.Кузьменко. – К.: Крок за кроком, 2003. – 116 с.
32. Столяренко А. М. Психология и педагогика / А. М. Столяренко. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015. – 527 с.
33. Сущенко А.В. Гуманізація педагогічного процесу в основній школі: теорія і практика : монографія / А.В.Сущенко. – Запоріжжя: Х-прінт, 2002. – 359 с.
- 34.

Татенко В. О. Соціальна психологія впливу: монографія / В. О. Татенко // АПН України, Інститут соціальної та політичної психології. – К. : Міленіум, 2008. – 216 с. 35. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів педагогічних закладів освіти. – К. : Академія, 2000. – 544 с.